

CODI ÈTIC PER A POLÍTICS¹

*per Antonio Argandoña, Norbert Bilbeny, Victòria Camps,
Miquel Calsina, Àngel Castiñeira, Cristian Palazzi,
Ferran Requejo, Raimon Ribera, Begoña Román,
Ferran Sàez, Miquel Seguró, Francesc Torralba
i Josep Maria Vallès.*

Amb el suport de Rosamund Thomas

PREÀMBUL

La salut democràtica d'una nació depèn, en bona mesura, de la qualitat ètica dels seus ciutadans i dels seus representants polítics. L'enfortiment de les institucions polítiques i la seva credibilitat depèn de molts factors, però, substancialment, de la confiança que siguin capaces de generar a la ciutadania.

Aquesta confiança es guanya amb bones pràctiques, a través de l'exercici de virtuts cíviues. L'honestedat, la lleialtat, la veracitat, l'exemplaritat, l'austeritat i la capacitat de servei són actituds bàsiques que tots els ciutadans reconeixen como a valuoses, independentment de les opcions polítiques que legítimament defensin. Només si aquests valors són respectats en l'exercici democràtic, la ciutadania serà capaç de reconèixer aquest noble ofici i aquest noble servei i valorar-lo com li correspon.

El digne exercici de la política, entès com a servei a l'interès general, exigeix uns actors que atresorin els valors fonamentals de la vida democràtica, entre els quals cal destacar l'equitat, la tolerància, l'esperit de diàleg i la participació.

Aquest codi vol ser una eina que vagi més enllà de la diversitat d'opcions polítiques que legítimament existeixen. Pretén assenyalar un tarannà que sigui respectat i aplicat per tots els que exerceixen la política en qualsevol lloc del territori, en qualsevol institució o administració.

S'identifiquen aquí un conjunt de principis que han de regular l'activitat política i també aquell conjunt de valors, més enllà d'opcions ideològiques, que la impregnen haurien de ser comuns a tots els qui exerceixen la política. L'activitat política ha de vetllar per no causar mals a altri, ha de cercar, en tot moment, el bé comú, respectar l'autonomia de les persones i de les organitzacions de la societat civil i practicar l'equitat evitant sempre de caure en qualsevol forma de discriminació arbitrària.

Perquè la convivència social sigui ordenada i fructífera, tota persona ha de comportar-se d'acord amb certs principis ètics i socials. Hi ha, a més a més, principis que són específics d'algunes professions o tasques. En recollim aquí alguns dels que es proposen per al polític, especialment quan aquest té responsabilitats legislatives, executives o administratives, d'assessorament o de gestió d'un partit polític. No s'ha pretès elaborar una llista completa, sinó recollir alguns dels més importants, que puguin guiar al polític en la seva carrera i en les seves actuacions.

Justícia: Consisteix en una actuació que no discrimina de manera arbitrària ningú, que dóna a cadascú el que li correspon i cerca en tot moment la defensa de l'equitat.

Respecte: Consisteix en tractar amb atenció i consideració totes les persones i institucions, sense perjudicis ni discriminacions, amb tota la dignitat que els correspon.

Servei: Rau en tenir una actitud de disposició envers els ciutadans d'acord amb les responsabilitats específiques pròpies del polític, però també amb una visió de conjunt de les necessitats de la societat.

Responsabilitat: Consisteix en assumir les conseqüències legals i morals de les accions i omissions passades i presents, estant disposat a donar compte

d'elles i a posar els mitjans raonablement necessaris per atendre les seves decisions presents i futures.

Honradesa: Significa actuar de manera justa, recta i íntegra, adequant la seva paraula i la seva conducta al que considera en cada moment que és correcte, sense obtenir avantatges indegudes pel treball que desenvolupa i utilitzant les prerrogatives inherents al seu càrrec únicament per al compliment de les seves funcions.

Imparcialitat: L'adhesió a les pròpies idees i a les del partit no ha d'impedir que el polític jutgi amb objectivitat, d'acord amb els seus criteris ètics.

Professionalitat: Consisteix en desenvolupar la professió amb dedicació, capacitat, eficàcia i rapidesa, tenint cura de la seva formació intel·lectual i el desenvolupament de les seves capacitats, així com la seva actualització.

Transparència: Rau en facilitar l'accés dels ciutadans, sense barreres ni discriminacions, a les informacions que constin en poder del polític, en el del seu partit o en el de l'ens legislatiu, executiu o administratiu en què desenvolupi la seva activitat, quan siguin d'interès per als ciutadans per a la defensa dels seus drets i llibertats, incloent la informació sobre la pròpia activitat del polític, d'acord amb el que indiquen les lleis i reglaments.

Un codi ètic descriu el que és exigible d'una professió. La seva existència no garanteix, necessàriament, el seu acompliment, però representa un horitzó de fons que la majoria dels ciutadans ja han integrat, gradualment, a través de l'educació i que és bo explicitar.

La vida sempre és més complexa que qualsevol codi. Però un codi ètic té un valor orientador i es proposa estimular bones pràctiques, per enfortir, d'aquesta manera, la vida democràtica i prestigiar, novament, el compromís i la vocació política. Aquest codi s'inspira en l'esperit i la lletra de la *Declaració Universal dels Drets humans* (10. XII. 1948).

Aquest codi no pretén substituir altres codis que existeixen en les administracions públiques i en els propis partits polítics. Té una voluntat generalista i pretén ser un instrument de discerniment del propi exercici de la política.

Lògicament, aquest Codi ètic haurà de ser revisat periòdicament modificant-lo si cal per respondre a les necessitats de cada època.

I. LES RELACIONS AMB LA CIUTADANIA I LES ORGANITZACIONS DE LA SOCIETAT CIVIL

El destinatari de l'activitat del polític és la ciutadania. En acord amb la naturalesa representativa de la democràcia, el polític ha estat escollit pels seus conciutadans i a ell deu els seus compromisos. En aquest sentit, ha de cercar de manera eficient i justa el camí per millorar la dignitat dels ciutadans, el benestar i l'exercici dels seus drets i llibertats.

El polític ha d'expressar les seves idees i projectes des del respecte a tots els ciutadans i als altres interlocutors polítics. Per tant:

1. El polític electe té el deure de correspondre a la confiança que els ciutadans dipositen en ell mitjançant el sufragi universal, defensant el projecte pel qual ha estat escollit.
2. Tot polític té el deure de considerar les interpel·lacions cíviques i polítiques que li puguin fer de la seva actuació i de la seva integritat. Ha de respondre de les seves accions públiques i assumir les responsabilitats que se'n derivin.
3. Té l'obligació d'escoltar les parts implicades en un problema, d'assessorar-se amb els experts i de comunicar la seva decisió enraonadament al conjunt de la societat.
4. Ha de tenir en compte els moviments i les vindicacions que neixen de la societat civil i les associacions que emergeixen del seu si, sense ànim d'emprar-les per a les seves finalitats partidistes.
5. Té el deure de respectar l'autonomia de les organitzacions de la societat civil i mantenir la màxima imparcialitat en la relació que estableixi amb elles.

II. LA RELACIÓ ENTRE POLÍTICS

Les relacions entre els polítics han de guiar-se pel respecte i per la cura en l'ús del llenguatge. La discrepància ideològica, base de la societat democràtica, no s'ha de traduir en manca de respecte mutu. El respecte a la dignitat de la persona és la base de l'exercici democràtic i és, per això, el seu fonament inalienable.

És una part consubstancial de la vida democràtica l'exposició pública dels projectes i la discussió de les millors opcions per fer progressar el país. Per això la relació entre les diverses forces polítiques, tan necessària per a la bona salut democràtica d'una societat, ha de regular-se sempre des de l'esperit del diàleg, el joc net i la veracitat.

6. Els polítics han de procurar un acord en els temes d'interès general, escoltant-se mútuament i cercant l'aproximació entre les forces que representen.
7. Tenen la responsabilitat de presentar raonadament les seves propostes, essent sensible a les interpel·lacions que posin en entredit una determinada acció política.
8. Han de respectar-se mútuament la vida privada, les creences i els estils de vida personals i no utilitzar l'esfera privada com a argument en el debat públic.

III. POLÍTICS AMB RESPONSABILITATS EXECUTIVES EN LES ADMINISTRACIONS

Les administracions són el marc on s'articula l'Estat de dret i com a tals son entitats al servei de la ciutadania. Per això les administracions no poden estar regides per interessos partidistes o arbitraris. Atès que la seva legitimitat s'arrela en el substrat democràtic, ha de determinar les seves accions sempre en funció de l'interès general.

9. Els polítics amb responsabilitats executives tenen el deure d'explicar les seves prioritats i l'obligació de rendir comptes de la seva activitat, informant de manera transparent les seves accions.
10. Han de vetllar pel bon ús dels béns públics i no poden beneficiar-se del càrrec per tenir privilegis a títol personal, familiar o de partit.
11. Han de ser especialment curosos amb la gestió dels recursos públics, orientant-ne la seva pràctica pels valors de l'eficiència, l'equitat i l'eficàcia.
12. Els polítics amb responsabilitats executives han d'harmonitzar el respecte a l'autonomia professional dels professionals de la funció pública amb l'exercici d'un bon lideratge, basat en la mútua confiança.
13. A l'hora de prendre decisions rellevants, cal que els polítics consultin tots els actors implicats i s'assessorin.
14. En l'adjudicació de projectes, concursos públics o subvencions, haurà de ser el més ponderat i imparcial possible.
15. En el traspàs de competències, prevaldrà la transparència, l'esperit de col·laboració i l'eficiència.

IV. LA RELACIÓ AMB ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

El nou entorn en el qual s'exercita i s'escenifica la vida política és, de manera creixent, l'entorn creat pels mitjans de comunicació i les tecnologies de la informació. La interdependència que existeix entre l'esfera política i l'esfera mediàtica exigeix una interacció responsable per tal que els ciutadans puguin estar informats amb veracitat i els polítics puguin comunicar les seves propostes.

La relació entre els polítics i els professionals de la comunicació ha d'estar presidida, en tot moment, pel respecte a l'autonomia de cada esfera, a la vegada que els polítics han de poder expressar les seves propostes i els seus projectes a través dels mitjans de comunicació.

16. Els polítics tenen el deure d'informar de les seves propostes i decisions i posar-les en coneixement de la ciutadania a través dels mitjans de comunicació.
17. Respectaran la legítima autonomia professional dels mitjans de comunicació, sense pressionar, interferir ni coaccionar les seves pràctiques.
18. A l'hora de comunicar les seves propostes i decisions a través dels mitjans de comunicació, els polítics faran un ús educat de la paraula, evitant, en tot moment la demagògia, la manipulació i la falsedat.
19. Tenen el deure d'informar de les qüestions d'interès general.
20. Tenen el deure de rectificar si la informació que han transmès no s'adequa a la realitat.

V. LA RELACIÓ ENTRE ELS POLÍTICS I ELS PARTITS

Les democràcies representatives s'organitzen, fonamentalment, a través de partits polítics. Si la qualitat d'una democràcia exigeix polítics respectuosos amb els valors democràtics, òbviament aquests també són exigibles als partits polítics tant en la seva vida interna com en les seves relacions externes.

El polític podrà manifestar lliurement la seva opinió dins dels òrgans del partit i, si s'escau, expressarà la seva discrepància amb les directrius i les línies d'actuació del propi partit a través dels canals que el partit tingui establerts i, si cal, a través dels mitjans de comunicació i dels tribunals de justícia.

21. El polític serà lleial al partit; lleialtat, en tot cas, no exempta del lliure exercici de la crítica.
22. Té el deure de respectar, en cas que existeixi, el Codi deontològic que regula l'actuació dels membres del partit així com els seus estatuts.
23. Col·laborarà amb els òrgans de govern del partit per promoure entre els seus membres, especialment les joventuts, els valors i principis ètics que fan possible el ple desenvolupament de l'exercici democràtic.
24. Si és coneixedor de males pràctiques en el si del seu partit, com la corrupció o la prevaricació, ha de revelar-ho als òrgans competents i, si s'escau, als òrgans judicials.

VI. LA RELACIÓ AMB L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA

La separació de poders és un principi de la democràcia representativa. Les dues esferes (executiva i judicial) són autònomes i han de ser respectuoses mútuament entre elles.

25. El polític té l'obligació de preservar l'autonomia de l'administració de justícia per damunt dels propis interessos i dels de partit sense perjudici de l'exercici lliure de la crítica.
26. Té el deure de denunciar davant de la justícia les il·legalitats que coneix en l'exercici de la seva activitat política.

Antonio Argandoña
IESE Business School - University of Navarra
A.Argandona@iese.edu

Norbert Bilbeny
University of Barcelona
bilbeny@ub.edu

Victoria Camps
Autonomous University of Barcelona
victoriacamps@gmail.com

Miquel Calsina
Ramon Llull University
MiquelCB1@blanquerna.url.edu

Àngel Castiñeira
ESADE - Ramon Llull University
angel.castineira@esade.edu

Cristian Palazzi
Ramon Llull University
cpalazzi@rektorat.url.edu

Ferran Requejo
Pompeu Fabra University
ferran.requejo@upf.edu

Raimon Ribera
ESADE - Ramon Llull University
raimon.ribera@esade.edu

Begoña Román
University of Barcelona
broman@ub.edu

Ferran Sàez
Ramon Llull University
ferransm@blanquerna.url.edu

Miquel Seguró
Ramon Llull University
mseguro@rektorat.url.edu

Francesc Torralba
Ramon Llull University
ftorralba@rektorat.url.edu

Josep Maria Vallès
Autonomous University of Barcelona
josep.valles@uab.cat

Rosamund Thomas
Centre for Business and Public Sector Ethics, Cambridge
info@ethicscentre.org